

Warszawa, 4 listopada 2022 roku

Prezydentki i Prezydenci
(według rozdzielnika)

**LIST OTWARTY FUNDACJI GREEN REV INSTITUTE
ORAZ KOALICJI FUTURE FOOD 4 CLIMATE
W SPRAWIE PRZYJMOWANIA POLITYK ŻYWNOŚCIOWYCH ORAZ
PRZYSTĄPIENIA DO TRAKTATU ROŚLINNEGO
PRZEZ POLSKIE SAMORZĄDY**

Szanowne Panie Prezydentki, Szanowni Panowie Prezydenci,

Jako Fundacja Green REV Institute oraz koalicja 64 organizacji społeczeństwa obywatelskiego dla transformacji systemu żywności Future Food 4 Climate wystosowujemy list otwarty mający na celu skłonienie do opracowywania i przyjmowania polityk żywnościowych przez polskie samorządy, co stanowiłoby istotny wkład w konieczną transformację systemu żywnościowego w stronę prawdziwie **zrównoważonego**.

Co znaczy przymiotnik „**zrównoważony**”? Jego potoczne rozumienie jest bardzo ogólne. Na potrzeby niniejszego listu przyjmijmy, że produkt spożywczy pochodzący z prawdziwie zrównoważonego systemu żywnościowego to produkt przyjazny dla środowiska (w szczególności dla zwierząt pozaludzkich) oraz dla konsumentek i konsumentów żywności; produkt, do którego wytworzenia wykorzystano jak najmniej zasobów środowiskowych, w tym ilości zużytej wody, uwolniono jak najmniej gazów cieplarnianych (w tym w procesie transportu) oraz maksymalnie zredukowano wpływ na zwierzęta pozaludzkie czy inne istoty,

które były wykorzystywane (choćby pośrednio) w procesie wytwarzania produktu spożywczego końcowego.

Potrzebę transformacji systemu żywnościowego dostrzegła Komisja Europejska. Sustainable EU Food System (SFS EU Law/Sustainable Food System Framework) to nowa inicjatywa na poziomie Unii Europejskiej¹. Jej celem jest stworzenie **rozporządzenia** kompleksowo regulującego kwestie dotyczące zrównoważonego systemu żywnościowego w Unii Europejskiej. Ma ona określić ogólne zasady i cele oraz wymogi i obowiązki wszystkich podmiotów w systemie żywnościowym UE.

Określone zostaną w nim przepisy dotyczące:

- oznakowania zgodności produktów spożywczych z zasadami zrównoważonego rozwoju;
- minimalnych kryteriów udzielania zrównoważonych zamówień publicznych;
- zarządzania żywnością i monitorowania.

Celem wprowadzenia SFS EU Law jest stworzenie zrównoważonego systemu żywnościowego, czyli takiego, który zapewnia i promuje bezpieczną, pożywną i zdrową żywność o niskim wpływie na środowisko dla całej obecnej i przyszłej populacji UE w sposób, który pozwala na ochronę środowiska naturalnego i jego usług ekosystemowych, jest solidny i odporny, dynamiczny gospodarczo, sprawiedliwy oraz akceptowalny społecznie. SFS EU Law ma bowiem na celu zapewnienie zrównoważonego systemu żywnościowego UE oraz uwzględnienie zrównoważonego rozwoju we wszystkich aspektach polityki unijnej związanych z żywnością. W szczególności zostaną określone przepisy dotyczące zarządzania żywnością i monitorowanie jej wykorzystania, mające skuteczność wobec wszystkich państw członkowskich. W jej założeniach wskazuje się, że choć państwa unijne rozpoczęły przechodzenie na zrównoważone systemy żywnościowe, to produkcja żywności wciąż powoduje zanieczyszczenie

¹ Zob. https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13174-Zrownowazony-unijny-system-zywnosciowy-nowa-inicjatywa_pl

powietrza, wody i gleby, przyczynia się do utraty bioróżnorodności i zmian klimatycznych oraz zużywa nadmierne ilości zasobów naturalnych, a jednocześnie znaczna część żywności jest marnowana².

Pewne jest, że do realizacji celów SFS EU Law ustalonych na poziomie unijnym zaangażowane zostaną samorządy. Są one bowiem jednymi z największych zamawiających publicznych, mają wpływ na edukację społeczeństwa oraz na żywność serwowaną w szkołach, szpitalach, więzieniach i placówkach opiekuńczych, a także festiwalach ulicznych oraz imprezach, spotkaniach i uroczystościach miejskich. Co więcej, mimo że obecne rozwiązania w ustawie z dnia 19 lipca 2019 roku o przeciwdziałaniu marnowaniu żywności pomijają rolę samorządów, to właściwie pewne jest, że kolejne zmiany w systemie zarządzania żywnością i monitorowania uwzględnią rolę samorządów – w szczególności z uwagi na fakt, że są one podmiotami posiadającymi zadania do zrealizowania z zakresu pomocy społecznej.

Dlatego też celem przygotowania do zmian prawnych oraz czynnym udziale w transformacji systemu żywnościowego na prawdziwie **zrównoważony**, polskie samorządy powinny podjąć działania mające na celu wprowadzenie w życie „**Polityk żywnościowych**”. Takie Polityki stanowić będą deklarację troski o system żywnościowy miasta, zmierzając do zapewnienia każdemu i każdej szerokiego dostępu do zdrowej i bezpiecznej żywności, wyprodukowanej z poszanowaniem środowiska naturalnego i uczestników tego procesu. Celem wprowadzenia Polityk żywnościowych będzie rozwijanie zrównoważonych systemów żywnościowych, które są inkluzywne, odporne, bezpieczne i zróżnicowane, które zapewniają zdrową i przystępną cenowo żywność dla wszystkich ludzi w ramach opartych na prawach człowieka, które minimalizują ilość odpadów i chronią bioróżnorodność, przystosowując się do zmian klimatycznych i łagodząc ich skutki – na wzór Paktu Mediolańskiego z 2015 roku³. Przy okazji wskazujemy również, że warto przystąpić do tego Paktu na wzór innych polskich miast, takich

² Zob. założenia do inicjatywy SFS EU Law.

³ <https://www.milanurbanfoodpolicypact.org/>

jak Wrocław oraz Warszawa. Będzie to kolejny wyraz deklaracji troski o zrównoważony system żywnościowy.

Działania podejmowane przez uczestników i uczestniczki systemu żywnościowego powinny chronić środowisko naturalne i wzmacniać zdrowie obywaterek i obywateli. Polityka żywnościowa jako sposób działania organów władzy stojących na czele samorządów będzie stanowić strategiczny zbiór zasad i wartości, którymi te będą się kierować przy planowaniu i podejmowaniu działań w zakresie żywności i żywienia. Wdrażając rzeczne Polityki, samorządy wpiszą się w szerszy trend zrównoważonego rozwoju i koncepcję gospodarki o obiegu zamkniętym – tj. będą bazować na racjonalnym i zrównoważonym wykorzystaniu zasobów środowiska naturalnego, co doprowadzi do ograniczenia negatywnego oddziaływania na środowisko oraz ochrony praw zwierząt ludzkich oraz pozaludzkich.

Poza realizacją założeń SFS EU Law Polityki żywnościowe będą się wpisywać również w realizację celów Europejskiego Zielonego Ładu (EU Green Deal), czyli unijnej strategii ochrony środowiska i przeciwdziałania zmianom klimatycznym, jak również strategii „Od pola do stołu”, której głównymi celami są zapewnienie zrównoważonej produkcji żywności i bezpieczeństwa żywnościowego, wspieranie zrównoważonego przetwarzania żywności oraz walka z jej fałszowaniem, jak również promocję racjonalnej konsumpcji, zdrowej diety oraz ograniczania marnotrawstwa. **Widać zatem, że strategię unijną cechuje spójność i podejmowanie zaplanowanych działań; na pewno znajdzie to odzwierciedlenie w treści rozporządzenia SFS EU Law, które będzie stosowane bezpośrednio we wszystkich państwach członkowskich Unii Europejskiej.**

Wzywamy również do poparcia Traktatu Roślinnego – Plant-Based Treaty⁴. Stanowi on uzupełnienie Paryskiego Porozumienia Klimatycznego, którego nadrzędnym celem jest ograniczenie średniego wzrostu temperatury na Ziemi. Traktat Roślinny zaś ma na celu

⁴ <https://plantbasedtreaty.org/pl/>

powstrzymanie powszechnej degradacji kluczowych ekosystemów spowodowanej przez rolnictwo zwierzęce, promowanie przejścia na zdrowsze, bardziej zrównoważone diety roślinne oraz aktywne odwrócenie szkód wyrządzonych funkcjom planety, usługom ekosystemowym i różnorodności biologicznej. Traktat Roślinny składa się z trzech podstawowych zasad:

1. Zrzeczenie się (porzucenie) – całkowite porzucenie gruntów przeznaczonych dla produkcji zwierzęcej;
2. Przekierowanie – promocja żywności pochodzenia roślinnego i aktywne przejście od systemów żywności pochodzenia zwierzęcego do systemów opartych na roślinach;
3. Odbudowa – budowa odporności i łagodzenie zmian klimatycznych oraz przywrócenie kluczowych ekosystemów i ponowne zalesienie Ziemi.

Podpisanie Traktatu Roślinnego będzie stanowić jasny sygnał dla rządów krajowych, aby podjęły działania mające na celu wynegocjowanie międzynarodowego Traktatu Roślinnego. Gospodarka żywnościowa o możliwie niewielkim wpływie na klimat stanowi absolutny priorytet – w szczególności w świetle stanu zagrożenia klimatycznego i zagrożenia światowego bezpieczeństwa żywnościowego.

Pewne zatem jest, że transformacja systemu żywnościowego w kierunku prawdziwie **zrównoważonego** jest już za rogiem. Polityki żywnościowe przyjmowane przez polskie samorządy, mające na celu ustalenie strategii i kierunków zmian lokalnych systemów żywnościowych na **zrównoważone** (w szczególności w drodze promocji żywności pochodzenia roślinnego), będą stanowić dowód gotowości do zmian, które są nieuniknione. Mimo że inicjatywa unijna dotycząca SFS EU Law jest dopiero na etapie opracowywania (jej przyjęcie wskazuje się na czwarty kwartał 2023 roku), **to nie warto czekać na obowiązki wynikające z prawa unijnego, lecz już teraz podjąć działania mające na celu realną zmianę i działanie w duchu SFS EU Law – zarówno w drodze Polityk Żywnościowych, jak i poparcia Traktatu Roślinnego.**

O Green REV:

Misją Fundacji Green REV Institute jest zmienianie i budowanie świata w szacunku dla człowieka, zwierząt i klimatu. Zauważamy, że współczesne rolnictwo przestało być tym, które znaliśmy. Stało się przemysłem, który wpływa na jakość życia i zdrowie ludzi, zmiany klimatyczne i uprzemysłowienie zwierząt. Następuje koncentracja produkcji żywności, rośnie skala rolnictwa przemysłowego i maleje liczba małych, rodzinnych gospodarstw. Troska o zdrowie i wysoką jakość produktów została zastąpiona rachunkiem zysków i strat, i walką o jak najniższe koszty produkcji. Przemysłowe rolnictwo zmienia klimat, sprawia, że ludzie tracą prawo do życia w czystym środowisku. Wskazujemy więc, że prawo musi podążać za naszymi potrzebami, zmianami społecznymi, musi nas skutecznie chronić – dlatego też podejmujemy działania w duchu jego zmiany. Green REV Institute jest organizacją członkowską międzynarodowych koalicji 50by40, World Federation for Animals, Eurogroup for Animals, European Vegetarian Union, TAPP Coalition, Aquatic Animal Alliance, organizacją akredytowaną przy Programie Środowiskowym ONZ (UNEP), oraz jedną z 10 NGO w ramach EU Platform on Animal Welfare.

Future Food 4 Climate to koalicja organizacji społeczeństwa obywatelskiego, zrzeszająca 64 organizacje z Polski i Ukrainy, która podejmuje działania rzecznicze i strażnicze, angażuje i mobilizuje do działań, aktywizmu na rzecz sprawiedliwej transformacji systemu żywnościowego.